

“Hem de compartir i enriquir la llengua, intercanviar-nos-la, que tothom la pugui gaudir... I algunes paraules se salvaran”

ENTREVISTA A

Manel Ollé Albiol

No és fàcil, deu anys després, entrevistar el teu mestre. Ho fas amb prudència i cura, i ell ho convertix en una experiència plaent i enriquidora. Manel Ollé és un mestre entregat i generós, que no s'ha cansat mai de divulgar a les seues classes el valor d'autors locals com Gerard Vergés, Manuel Pérez Bonfill o Zoraida Burgos, i que irradia la profunda estima per la llengua, la cultura i la docència. Parlem amb ell de *L'escamot de la nit serrada* (Onada Edicions), el seu últim llibre, una obra que parla de guerra, de patrimoni, de paisatge i de dignitat; i també sobre la llengua i l'ofici d'ensenyar.

Tortosa Marina Pallàs Caturla

Pregunta: El llibre comença amb una riuada i una vetlla.

Resposta: El xiquet que, 74 anys després, ens conta la història (i de qui només sabem que era músic de saxo), tenia molta curiositat per a veure la riuada i li demana al seu oncle d'acompanyar-lo a una sala de vetlles. Els xiquets no anaven a les vetlles, però tenia curiositat per a veure com feien el pont provisional amb taulons i cordes. Aquestes rierades passaven cada 40 o 50 anys. Era una cosa que feia feredat. El seu oncle, Lluç de l'Aladrac, estava enamoratíssim de Teresina, i malgrat donar-li carabasses li va quedar un afecte per a tota la vida. Quan mor la va a vetllar. Després d'hores, a la planta baixa, quan els homes van a dormir, es queden Lluç, Guillem Cadolles (alcalde i fillol de Teresina) i el xiquet. Lluç li explica a Guillem que a les parets del seu corral té un noi enterrat. Lluç el considera una criatura. I és quan surt tota la confidència.

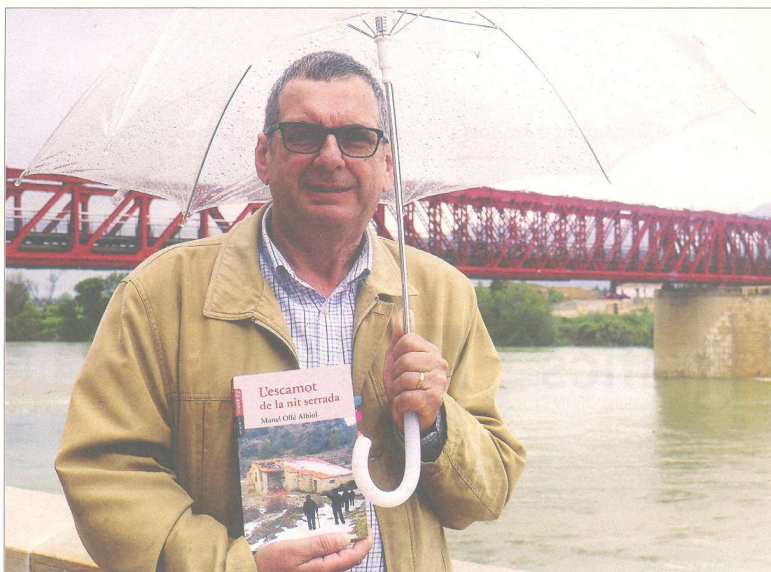
P: A la novel·la hi ha moltes escenes carregades d'una gran simbologia o referents a la generació perduda de nois que van anar a la guerra.

R: Cada lector ha trobat determinades coses. Alguns s'han donat que una de les protagonistes de la novel·la és la serra de Godall. Hi ha una gran quantitat de símbols i de reflexions: què fem amb el patrimoni,

amb l'ús i transmissió de la llengua, què fem amb els joves, quins esforços hem de destinar a la seua formació, com els funcionaris públics han de tractar les persones... Hi ha un moment que hi apareixen uns vigilants nocturns que podrien ser objecte de caricatura per l'uniforme que porten. Però quanta bondat! Aquell home porta xumets per si un pare novell troba una nit la farmàcia tancada i la criatura no li deixa de demanar. És un ofici i un servei. També hi ha aquell que a les hores lliures treballa les vinyes d'unes dones vídues i fadrines: és la generació que va morir a la guerra. En un moment donat surt un tord barberer. És un tord que l'he sentit anomenar de set o vuit maneres: “xillador”, “cellut”... Aquell tord agonitzant morirà al lloc exacte on després mor Andreu Palomar.

P: Al llibre, tan important com les persones ho és el paisatge.

R: Ulldecona és el poble amb més jaciments arqueològics de Catalunya. Quina és la nostra actitud davant del paisatge? Sens dubte, d'un gran compromís. Ulldecona era el poble de tota la demarcació de Tarragona que més vinya tenia, amb moltíssimes varietats. I ha desaparegut tot. Jaume Vidal Alcover, recordo que un 29 de maig, va venir a fer una conferència a Ulldecona. I en veure unes vinyes en passar les Ventalles, l'home va quedar admirat i impressionat. Com hem deixat perdre tanta belle-

Manel Ollé, fotografiat aquest dimecres al pont roig de Tortosa. / NÚRIA CARO

sa, tanta riquesa, tant de treball, tant d'esforç...? Una de les claus de la novel·la és la pervivència en el temps a la serra de Godall sense concretar-se en cap període concret. Hi ha situacions que es poden recular centúries i fins i tot mil·lennis. Quan Lluç li diu als soldats: “alguna cosa farem, tinc foc, un ganivet...” Com va començar la cuina, als inicis? Amb foc i alguna cosa per a tallar... Hi ha una atemporalitat de la serra de Godall. Lluç de l'Aladrac podria estar des de la més remota antiguitat allà.

P: Un dels valors que sobreuola per tot el llibre és la generositat i hospitalitat de la majoria de personatges.

R: Una vegada, amb Lluís Salomó, vam anar a Pena-roja de Tastavins a un recital de Desideri Lombarte, mort el 1989. El recital el feia Antoni Ben-gochea. Allí, dos persones diferents ens van dir en veure'ns: “sou forasters, si aquesta nit no teniu on anar, us podem acollir a casa”. A mi aquella generositat em va emocionar molt i encara la recordo. A la novel·la tenim tres edats: la criatura que ens conta la història, el batlle que acaba

de tornar de la guerra i Lluç, que ja és un home gran. Lluç té un gran dramatismes al darrere, i ho va tenir molt difícil. Per a ser mestre va haver d'aprendre l'ofici de barber; a la mili, per a evitar les armes, vol entrar de ferrador del regiment i no obté la plaça. Lluç es troba que és pastor quan ell volia ser mestre (i hauria sigut un grandíssim mestre!), Guillem es troba que és alcalde quan ell era pale-
ta... I tot i així davant la vida adopten l'actitud d'una gran generositat. En un moment, l'alcalde diu que cal omplir les escoles i buidar les presons. Som l'any 1944. Jo vaig situar la novel·la en este any. I en aquell moment, quan l'escrivia, em pensava que estava fent arqueologia! Ningú no pot ser sancionat per les seues idees i per les seues creences o per l'exercici d'un càrrec pel qual ha estat elegit.

P: Lluç personifica els valors més humans? La integritat, la bondat, la discreció...

R: Lluç és la misericòrdia: atendre el malalt, donar de menjar al desvalgut, enterrar els morts... Lluç és un

home misericordiós. Tot i que al llibre, si es llegeix amb atenció, el lector veurà que la dignitat és molt important. Per exemple, a la gran festa de l'ermita, Tinet Queralto, molt pobre i malalt que fa una faena molt mal remunerada, que era fer gavells a la serra per a cremar-los als forns, el dia de l'arròs es presenta amb uns feixos de brossa. Aquell home es posa la seua millor roba, fa un llarg periple per a arribar, i grana, ajuda, beu, menja, participa de la festa, una festa integradora on hi cap tothom... La dignitat... A la novel·la intentem que mai ningú no perde la dignitat, com un valor irrenunciable i universal. La gran dignitat de les persones! Aquí no es ridiculitza ningú. La gran dignitat que els éssers humans mereixem, tenim i ens correspon.

P: El moment quan metral·len el ramat és molt intens, i funciona com a símbol. És real o ficció?

R: Sí, el pastor arriba a dir: “ni guanyar la guerra justifica perdre una generació”. És un fet real. Va ser bombardejat i metral·lat. Va ser el dia següent d'entrar a Ulldecona les tro-